La Victoria dels Cent deu

FARSA
EN DOS ACTES
ORIGINAL DE

A. Muntañola

LA VICTORIA DELS CENT DÈU

LA VICTORIA DELS CENT DEU

FARSA EN DOS ACTES Y TRES QUADROS

EN VERS Y PROSA

ORIGINAL DE

Antoni Muntañola

SALVADOR BONAVÍA. IMPRESSOR.

PLASSA DEL PÍ, 5 —BARCELONA—1918

A n'en Martí Giol

Al amic y company qui ab son clar talent me feu compendre que la millor arma que jo possehia pera triomfar, era l'alegria de cor, dedico aquesta farsa coralment.

A. M.

PERSONATGES

Valeri, pobre vianant, jove.
Comí, pobre vianant, vell.
Macabrú, pobre vianant jove.
Agnès, filla del hostaler, tendra.
Maria, grassa, jova mossa del poble.
Tòful, hostaler.
Ereu, noi del poble, tanoca.
Batlle, del poble.
Ermità.
Coronell, del exèrcit del Rei.
Capità Bola blava, segón del coronell.
Un del poble.
Un altre del poble.
Dos soldats, poble y mainada.

Sigle xvii. País imaginari

Aquesta obra fou estrenada al «Teatro Español» per la companyía del Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans, el día 23 de Novembre de 1912, baix el seguent repartiment: *Valerí*, Rafel Bardem; *Comí*, Joaquim Vinyes; *Macabrú*, Carles Capdevila, *Agnès*, Emilia Baró; *María*, Dolors Pla; *Toful*, Avelí Galceràn; *Hereu*, Domenec Aymerich; *Batlle*, Miquel Sirvent: *Ermità*, Andreu Guixer; *Coronel*, Antoni Casanovas; *Capità*, Joan Bonet; *Un del poble*, Salvador Cervera; *Un altre del poble*, Lluís Rivas.

ACTE PRIMER

QUADRO PRIMER

L'interior d'un bosc de roures.

Abans d'alsarse'l teló, se sent, al lluny, burgit de combat, algunes descargues de fusellería, timbals, clarins y fortes bombardes.

ESCENA PRIMERA

COMÍ *y* MACABRÚ

apareixen morts de por: van pobrement vestits; cada un d' ells porta un gros sac a la mà y en Comí, a més del sac, un llaut molt vell penjat al coll

COMÍ

Les cames me fan figa.

MACABRÚ

Jo, no toco a terra.

COMÍ

Ja es vist, aquesta gent tot s'ho gasta en pólvora.

MACABRÚ, *molt esverat*

En mal hora vàrem entrarhi en aquest país; més nos hauría valgut ensopegar. *(Se sent una bombarda.)*

TOTS DOS

Ah!... *(Fan un bot y passen prop de l'arbre de primer terme.)*

COMÍ

Qui'ns ho havía de dir que, essent tu y jo com som tant poc valents, vinguéssim a caure al mitj d'una batalla? Quin mal pas, company!

MACABRÚ, *enfadantse*

Y qui'n té la culpa d'això, si no tu que deixes manar sempre a n'aquell poca solta de Valeri? Mala punxa l'esgarrinxi!

COMÍ

Ell sempre diu que pels camins desconeguts s'hi trova la sort. Qui sab, Macabrú! Qui sab si de tots aquets perills, el séu ingeni encara en treurà ventura.

MACABRÚ

Més miseria! Veushoaqui, lo que que'n treurem. Ah! Si'm deixessiu fer a mi, no'ns hi veuríem pas en aquets mals de cap. Ja n'estic més que tip de fer de pobre. *(Ab misteri)* Jo sé un recó en que hi han més de mil dobles amagades. Si'm creguessiu a mi, ab sols una nit de feina obtindriem per tots tres aquesta fortuna.

COMÍ, *esgarrifat*

Tu gosaries robar?

MACABRÚ

Per acabar de patir d'una vega.

COMÍ

Doncs, jo, no! Lo que no vaig sap iguer fer de jove mai ho faría ara, que ja soc vell y tinc els cabells blancs. Encara qu'hagi de morir tot sol y pobre, recolsat sobre aquest vell llaut que m'acompanya...

(Abrassa el llaut.)

Si honrat y net de culpa no moría,
pel méu llaut me'n avergonyiría.

(Besa el llaut. Pausa)

MACACRÚ

Tu mateix. Veslo creient a n'ell. Vethoaqui,com que se les passa de poeta y llegeix llibres de caballería, té palica, et convents y et destarota: però a mi no, me entens? Y t'asseguro pel nom que'm dic, que aquesta vegada les hi he de cantar ben clares a n'en Valeri. Ja'm sentirà quan vinga.Li he de dir quatre coses tant verídiques, que li faràn caure la cara de vergonya.

COMÍ

Y ahont es ara en Valeri?

MACABRÚ

No ho sé,quan hem entrat al bosc ha fet cap a la vall y m'ha dit que l'esperéssim sota aquell roure que puja més que'ls altres. *(Una bombarda lluny.)*

COMÍ

Encara dura! *(Timbals molt lluny.)*

MACABRÚ

Sents? Els timbals s'allunyen.

COMÍ

Quasi no se senten.

MACABRÚ, *mirant al lluny*

Ja no hi ha ningú a la vall; no hi queden més que'ls morts.

COMÍ, *esfereintse y persignantse*

Resem per ells un Pare nostre. *(Fa com qui resa.)*

MACABRÚ

Què fas? Malanegada! *(Pren el sac de terra.)* Cuita, enllesteix, pren el sac y fem vía, qu'ara es l'hora d'arreplegar tot lo que's puga. Son molts els que han caigut y tots anaven ben vestits y ben armats, barrets de ploma y corretges y civelles d'aquelles que a tot arreu se paguen a bon preu. No fora pas just que després de pendre l' esglai, restéssim ab el sac buit y el ventre ab gana. Au; pren el sac y saltant pels marges en menys d'un obrir y aclucar d' ulls som a la feina. *(Escarrega el sac al coll y va per sortir.)*

COMÍ,
esparverat del progecte de Macabrú

Jo no vinc pas.

MACABRÚ

Per què?

COMI

Per que jo no hi vull tractes ab els de l'altra mon.

MACABRÚ

Tant vell y encara creus en bruixeríes?

COMÍ, *ab fanatisme*

Para compte, Macabrú! Que també'ls morts se re-

dressen de vegades. Veies qu'un se't aixeca y se't arrapa al sac per recobrar l'espasa o la capa que li prens; aquelles que foren ses germanes sobre la terra. Què faràs davant d'un que't crida: lladre!... Jo no vinc pas.

MACABRÚ, *rient*

Ja, ja, gallina! Que no hu sabs que son hèroes?

COMÍ

Perxò mateix; com qu'han sigut valents, potser que els duri encara, el dalit d'empaitar y de fer destrosa. Y al cap y al fi, mal que morts sien, això es robar, per mi.

MACABRÚ

Que no ho sabs que tots els valents, quan moren, fan testament pels pobres?

COMÍ, *resolt*

Si'ls troves testament, cobra per mi. Jo no vinc pas.

MACABRÚ, *ab desprecí*

Ab tant temps de fer de pobre, encara no has après el teu ofici? *(Torna a carregarse el sac y va per anarsen.)*

COMÍ,
com ferit d'un llamp y obrint els ulls desesperat,
fa un crit llarc y terrible

Aaah!!

MACABRÚ, *sorprès*

Què tens?

COMÍ,

quasi sense veu signant nerviosament l'espessor del bosc
Has sentit?

MACABRÚ, *acostantshi*

Què?

COMÍ,

cada vegada més esverat

Una veu fonda... fonda... que't cridava a tu.

MACABRÜ, *incrèdul*

A mi?

COMÍ

A tu; pujava de la vall, ben clara l'he sentida.

MACABRÚ, *somrient*

No ho veus, que deu se'l vent que mou els arbrers?

COMÍ, *afirmatiu*

Te dic qu'era una veu.

MACABRÚ,

rient per dintre y fentli por

Si era una veu... No pot ser d'altri, que d'un mort. *(Comí resta consternat.)* Un mort que t'ha sentit y, recullint de l'aire l'animeta que hi papellonejava, s'ha aixecat y ara ve cap aqui, voltat de les flames del foc expiatori, per baixarte bò y vestit al purgatori.

(Comí s'arrauleix mort de por a la soca del arbre y es tapa ab el sac. Terriblement y no podentse aguantár el riure.)

Míratel! Ja es aqui! Du la cuirassa de rei tota abonyegada. Sota del nas la boca y un ull a cada banda... No t'espantis, Comí, jo te 'n defenso a cops de saca. *(Comensa a dar cops a terra ab la saca, simulat el burgit d'un combat y esclatant de riure.)* Hum! Hu! Hu! Hop! Hop! Enrera! D'aqui no es passa. *(Conversant ab lo invisible.)* Còm?... A qui cerquèu? A quí? En Comí?. . Mirèusel... Es aquell que tremola sota l'arbre! *(Surt esclatant una llarga riallada. Comí resta tremolant visiblement, sota del sac.)*

ESCENA II

COMÍ *y* VALERI

LA VEU DE VALERI, *lluny*

Comí!... Macabrú!... *(Altre silenci. Mes aprop.)* Comí! *(Més a prop.)* Responeume, si us plau, d'una vegada! *(Entrant, ab una branca a la mà.)* Aquest es el roure que puja més. *(Per l'arbre del primer terme)*

COMÍ, *sorprès, al vèurel*

Valeri!

VALERI

A la fi! *(S'hi acosta.)*

COMÍ, *abrassantlo*

Abràssem!

VALERI, *sorprès*

Què tens?

COMÍ

Ets viu?

VALERI,

Pobre vell del llaut! Tant m'anyoraves que'm creies nort? Tu què hi faríes pel mon sense el poeta qui 't itmés una estrofa cada día?

COMÍ, *ab comformació*

Mira, caure a la entrada d'un poble, mort de gana y le fret.

VALERI

se'l mira ab amor y, alegre y brillant, diu:

Mort, dius?...
Per què parlar de mort,
quan tot, sobre del mon, victoria avui respira?
Jo he vist, Comí, com queia—de sobte, l'estelada;
jo he vist el mar, que, alsantse - tota la terra omplía,
jo he vist de dos grans mons—les òrbites creuarse
y com una magrana, al retrovars, s'obrien.

COMÍ

No t'entenc de rès. Mes tot això'm vol dir, que has vist la batalla d'aprop, y que, com sempre, t'ha posat en perill la teva fatlera.

VALERI

Desde el bell mirador d'una figuera...

(Comí es tranquilisa.)

Oh, Comí, quin esclat!
El drinc de les mandobles qu'espurnegen,
dels timbals el redoble, els corns que bramen,
l'esbofec gegantí de la bombarda
que llensa el tornaveu per les montanyes
y com un bot ple d'aire, en elles bota
joguinera y terrible, fentne via
fins a perdres en l'ample llunyanía...
La folla retirada dels del duc atrevit...
Allò sembla un aixam de llebres perseguides.
Y el mon sembla petit.

La corredissa es tant general y tant esbogerrada, que més que corre diries que rodolen. Tothom crida!

Els que avencen, perque guanyen;
els que fugen, perque perden,
els que corren, perque cauen,
y els que cauen... perque moren.

En desordre y a tomballons, boten, els cavalls per sobre dels peons y els cavallers son llensats a l'atmòs-

fera. Allò sembla un farsell d'enginys, d'arcabussos, d'espases y vestits estripats. He vist un timbalé que se havía cab-busat dintre un timbal He vist un capità que duia, la ploma del barret clavada al ull. Un cavall anava calsat d'un rem. Un altre corría, ab una espasa clavada a la qua, com una pinta.

Els del rei, perseguintlos de la vora,
al cim d'un espadat els acorralen.
D'entre espasa y abim en l'agonía,
resisteixen els altres y una estona
sembla duptar la sort per qui's decanta,
Es pel Rei a la fi y... Oh! Cataclisme!
Cavalls y cavallers, infants y nobles,
en l'inhumana febre de la lluita,
rodolen al abim...

COMÍ, *consternat*

Fets una truita.

VALERI

Bona imatge n'has fet, mal que vestida
de comparansa molt escarransida.

COMÍ

Y per què tanta mort? Per què tanta desgracia y tantes esposes viudes y tantes llàgrimes de mare? Y tants orfes plorosos?

VALERI
reprenent el tò èpic

Perque hi ha un potentat que li convé distreures,
defensant un castell, ja mitj en runes.
Per l'ambició d'un rei; per matà el dia;
per passà el temps y per caballería.

COMÍ, *indignat*

Criminals! Mes m'estimo ser pobre.

VALERI

Oh, mai, Comí; nosaltres,
y qui som tots nosalres a la terra?
Pols de camí, l'aborriment que passa.
Ells, en cambi, cenyida al cos l'espasa,
del barret, ab orgull, la ploma alsada,
l'ampla capa, plegada
sobre'l bras y l'espasa
que l'aixeca graciosa, part de rera,
estofats com un gall de sa presencia,
van pel mon altaners y vanitosos,
y el mon, els hi fa pas y reverencia.
Ahont taula hi ha, per ells, se para taula;
ahont hi ha bon llit, la màrfega s'estoba,
y ahont t'hi ha dos ulls de dòna, hi ha una flama
de generós amor, que'ls en demana.

ESCENA III

VALERI, COMÍ *y* MACABRÚ

entra Macabrú ab el sac ple sense ser vist pels altres se'n va cap a n'en Valeri mentres aquest parla

COMÍ

Perxò els enveges tu.

VALERI

Oh, si! Per elles,
que no saben fé esment d'un perdulari.
Quan, per descuit, alguna al ferme almoina
de qua d'ull,sense fixarshi'm mira,
si es de rostre ben vist y acaronanta,
d'un dols pessigolleig que'm sento escorre
per dintre les entranyes, m'enriolo,
y em quedo embadalit, y la veig sempre,

y tip me trovaré, mal que no mengi
y seré'l més valent, mal que no'm bati,
y em sentiré felís mal que sofreixi
presó, grillons y mort...

COMÍ

Y com ets jove!...

MACABRÚ, *fort y reptador*

Lo qu'ets... es un cap de trons y un toca campanes... *(Valeri sorprès se'l mira de cap a peus.)* Per que ja estem tips de crèuret y de seguirte y ser joc de les teves bogeries y dels teus somnis y de les teves deries que'ns porten de mal borràs, per terres extranyes, a hont no's pot guanyar ni'l pa per viure. Que ja estem tips de no atiparnos. Vaja. Que això s'acaba, y que d'avui en endavant tu captaràs per nosaltres y al essent de nit ens portaràs pà o monedes. *(Pausa.)* Me penso que m'has comprès y que veus d'hont vinc y a hont vaig. Que si tu t'en passes, nosaltres no, que no'ns en passem de les lletres y de les poesies. Que si tu t'en alimentes, nosaltres no, que no 'ns en alimentem, d' aquesta pluja de mannà d'inspiració que't cau del cel mentres somnies. Que aqui lo que cal es fer negoci y seguir pobles y pobles que estiguin en pau, car la guerra no fa més que pobres, treure lo que's pugui y mirar de viure

VALERI,
ab estupefacció. A Comí

Per quí m'ha pres aquest cargol de vinya?...
(Dona un cop a terra ab la branca. Macabrú fa un bot.)
Qu'es ab mi ab qui parlaves?
Bergant! Rastré! Ignorant!
Que no coneixes
ni a Xenofont, ni a Cesar, ni a Menandre.
(Altre cop a terra ab la branca.)
Home debilitat! Home femella!

No t'en dones vergonya,
de dar tanta importancia
a n'aquesta pobra negació que se'n diu gana?
No hi ha cel, no hi ha llum, no hi ha estelada,
que't pugui fer somriure d'alegría?

(A Comí.)

Per ell sempre està núvol.

(A Macabrú.)

Quí, si no jo, t'ha fet plorar de joia
ab les seves cansons?
Qui t'ha ensenyat a entendre'l goig de viure,
y a mirà el sol y sapiguer somriure?
Qui ha cantat la virtut de ta mare estimada
si no jo, qu'he compost a sa memoria
la meva més armònica balada?

COMÍ, *enternit*

Ell te rahó.

MACACRÚ

Tot això no fa viure

VALERI

Per que'ts cego dels ulls, del cor y l'ànima.

MACABRÚ

Jo dic, que si'm seguissiu a mi, vora d'un poble, que no es molt lluny, prop d'una estable, sé un tresor amagat...

VALERI,
avensant ab la branca enlaire

Lladre seríes...

(Al fugir Macabrú deixa caure tot lo que porta dintre'l sac y Valeri al veureho queda sorprès y's detura ab gran indignació.)

Y ha sigut lladre!

(Gran estupefacció)

COMÍ, *acostantse a Valeri*

Es un miserable! Mira, ja que per ses mans la sort ens ho envía, aprofitemnos honrant lo qu'ell ha maculat sols de tocaro.

VALERI

No t'entenc.

COMÍ

No'm deies, fa poc, que aquell que cenveix espasa y en llarga capa s'embolica, trova pà blanc y llit y màr fega?

VALERI, *comprenentlo*

Què dius?

COMÍ, *ingenuo y satisfet*

Vestímnosen nosaltres, y ja no hi haurà qui'ns empeti la basa.

VALERI, *content*

Ideia resplandenta!

COMÍ

Aquest cap qu'es de canti l'ha teixida,
per fer ta joventut més agradosa.

VALERI

Com que ve pel teu cor amorosida,
més preuada la veig y més hermosa,
Somi com tu ho has dit. Ets ùn gran home.
Disfressats de soldat...

COMÍ,
tot molt ràpit. Posantse les botes

...per eixes viles
se'ns obriràn els brassos

MACABRÚ

Y les portes.

VALERI

Ens creuràn caballers.

MACABRÚ, *apart*

Y veurem unses.

VALERI

No hi haurà dòna hermosa que, al mirarnos,
desitjosa d'amor no defalleixi.

COMÍ

Per mi, no.

VALERI

Per mi, si.

MACABRÚ, *apart*

Jo faré bossa.

(Ja ab les botes posades.)

Recordèu que això es méu.

VALERI

Encara goses?
Després de macular ab mans impures
els símbols sacrosants de l'elegancia?
Calla si no vols rebre y pren l'espasa

(Li llensa una espasa al peus y es posen les espases.)

Armemnos cavallers, Prenguem esposa,

que'n sos brassos ens porti a la victoria.

(Se calen els barrets.)

Coronemnos d'orgull;
signant el cel la ploma
signa la fita de la nostra gloria.

(S'emboliquen ab les capes.)

Com un núvol de foc, sia la capa
nimba de llum que a la ventura ens porta.

(Se miren els uns als altres y riuen.)

TOTS

Ja, ja...

COMÍ

Quina fila que fem!

MACABRÚ

Ja no som els mateixos.

COMÍ

Semblem uns altres.

VALERI

Ja no ho semblem, ho som, per que'n som dignes.

COMÍ,
veient la banda que ha quedat a terra

Mira!

VALERI

Què es allò? *(Tots s'hi acosten.)*

MACABRÚ

Es una banda, que he recullit d'un capità.

VALERI, *recullintla*

Fou signe de poder,

COMÍ, *prenentla de Valeri*

Dómela. Que també nosaltres es just que'n tinguem de capità. Sia ella d'honor per tu *(Per Valeri.)* que'ns has dut a la guerra. Agenòllat, y encara que vinga de les mans d'un que no es ningú, es l'experiencia qui, per les meves mans, te'n fa present Valeri, pren la banda de nostra companyía.

VALERI,

s'agenolla; es treu el barret, Comí li posa la banda, Valeri besantli la mà

Mercès, Comí, tu ets un clarivident que fas de músic. Y ara, escolteume! Ja que som guerrers y la pau regna entre nosaltres, abans de comensar nostre camí per que mai s'enterboleixi la nostra germanor. *(Se treu la espasa.)* Sobre la creu d'aquesta espasa juremnos fidelitat eterna.

COMÍ, *extenent la espada*

Jurem!

VALERI,

veient que Macabrú no's mou

Y tu?

COMÍ

Tu no juraràs, Macabrú?

MACABRÚ

extenent la espasa. Ab certa recansa

Juro.

VALERI,

ab sublimitat, mirant el cel

En nom de Déu que de l'altura ens mira,

y pel recort de nostres santes mares,
juremnos amistat, en tant que sia
nostre cor net de culpa y nostres actes
preuat exemple de caballería.

Per deserts y poblats, per plans y serres,
l'espasa de cada un serà germana
de l'espasa de l'altre, en tant que sia
net de culpa son cor y tots sos actes
preuat exemple de caballería.

Davant dels trenca colls que'ns amenassen
serà la sanc de l'un per salvà l'altre,
si li calgues aixís, en tant que sía
net de culpa son cor y tots sos actes
preuat exemple de caballería.

En nom de Déu que tot ho veu y sent.
Amén.

COMÍ

Amén.

MACABRÚ

Amén. *(Se sent una campana.)*

ESCENA IV

*Els mateixos y l'*ERMITÀ

(Sorpresa en tots; la campana se va acostant; tots tres reculen cap al fons de la escena.)

LA VEU DE L'ERMITÀ, *psalmejant*

Misericordia, Senyor! Misericordia!
La senyora dels regnes plora viuda;
d'entre tots sos amants, ni un l'aconsola;
cauen totes ses portes fetes runes.
Els camins de Sió la tristó endola.

(Cop de campana, l'Ermità entra ab un càbec al coll y traspasa la escena.)

Els princeps son tornats un munt d'ovelles
y es l'etzar el pastor que se'ls emporta,
la senyora dels regnes plora viuda.
La gran Jerusalem. Quina vergonya!

(Se pert el toc de la campana. Els tres avencen poc a poc.)

ESCENA ÚLTIMA

Els tres

MACABRÚ

M'ha corprès.

COMÍ

M'he tot esgarrifat.

VALERI

Es cert que fa plorar... *(Coratjós.)*
Mes no hi fa rès, amics;
la vida es un jardí
de plors y de rialles,
Hem ja plorat be prou
per la miseria nostra!
El dia es resplandent

y l'esperansa ens porta;
l'enginy ens va davant
y el caminal ens mostra,
la gosadía ab ell,
ens donarà victoria.
Avant! Companys y amics;
comensi nostra historía.

(S'enbossen y surten. Mutació.)

FÍ DEL PRIMER QUADRO

SEGON QUADRO

A l'entrada d'un poble. davant de la porta del Hostal de «La Cabra Blanca.»
Taules y bancs.

ESCENA PRIMERA

L'HEREU *y* AGNETA

HEREU, *per ferli un petó*

Un, no més!...

AGNETA, *fugint*

Que no ho vull...

HEREU

Vaja, dòna, no sigues esquerpa.

AGNETA

Fuig d'aquil... Qu'ets pesat!

HEREU

Soc pesat y'n seré, mentre'm diguis que no. Per que t'estimo, y quan te miro no sé què tinc y m'ennuvolo. Díguem que si Agneta. Díguem que tu també, per que sinó faré un disbarat tant gros qu'esgarrifarà tot el poble.

AGNETA, *rient*

Ja, ja, ja; avui no's fia, noi, en aquesta casa.

HEREU

Que vols dir que no'm creus?

AGNETA

Vull dir que no't crec, com no't creu ningú, que perxò 't diuen l' hereu enganya maules... Tot això que'm dius vesho a contar a la Marieta tocinaire.

HEREU

Què? Vols dir la carnicera?

AGNETA

Aquella que l'altre tarde et feia pessigolles a les ballades.

HEREU

Mentida, que'm pessigava Y tu creus que m'agrada aquella? Si es tant plena de greix y rabassuda que quan camina sembla que passi una carbassa.

AGNETA

Mes com que tu ets un carbassot.

HEREU

Agneta! No'm diguis això, per que perdré'l mon de vista.

AGNETA

Si se't posa al davant aquella màrfaga segur que no veuràs rès.

HEREU

Agneta! Agneta! *(Resolt.)* En vols una prova de que t'estimo no mes que a tu y que per tu soc capàs de qualsevol cosa?

AGNETA

Aveiam, digues.

HEREU

Tu ja sabs que 'l poble està menassat per les tropes del duc, que fa dies que volten aquestes montanyes. Tu ja sabs que a l'hora més impensada ens els trovarem a sobre. Tu ja sabs que'l poble es del rei y que'l rei no'ns envía soldats per defensarnos. Si arriven a venir estem perduts. Doncs bé... ja que, axís com axís haurem de tocar el pirandó quan siga l' hora; fugim tu y jo plegats per endavant, y no's parli més de Maries, ni carniceres, ni carbasses. Ens en anem a cal oncle, allí 'ns casem, vivím... criem y santa bona María. Què m'en dius?

AGNETA

Que mai m'hauría pensat que fossis tant valent. *(Rient.)* Ja, ja, ja.

HEREU

No siguis, axís Agneta, perque m'agafarà alguna cosa. Díguem que si; díguem que m'estimes, qu'ets per mi, que fugim y... *(Provant de ferlı.)* fesme un petó.

AGNETA, *defensantse y rient*

Tornahi.

HEREU

Un no més.

AGNETA

Que no ho vull.

HEREU

Vaja, dòna, no sigues esquerpa.

AGNETA

Fuig d'aqui! Qu'ets pesat! *(Surt cap al hostal.)*

HEREU

Soc pesat y ho seré mentre'm diguis que no.

ESCENA II

*L'*HEREU *y* MARIA
que ha sentit les últimes paraules que diu l'hereu

MARIA,
ab cara de tigre y les mans sobre les anques

Molt bé.

HEREU, *mitj apart*

La María! Ara si que l'hem feta bona!

MARIA, *avensant terrible*

Molt bé!

HEREU, *esverat*

Ai, mare de Déu!

MARIA

Que molt bé!

HEREU, *manso*

Si, com vulguis.

MARIA

No t'esclafo, per que penso que al cap y al fi has de ser méu y tinc por que, després, no pogués aprofitarte.

HEREU

Marieta; càlmat!

MARIA, *sempre terrible*

Ab l'Agneta? Es a dir que també ab l'Agneta?

HEREU, *volguent riure*

Y t'ho creus? Pshè! Jo ab aquesta faluga? Ab aquesta bordegassa?

MARIA, *contenintse*

Y en diràs decencia d'això, després de darme paraula de casament?

HEREU

María, asserenat y no t'enfilis. Te l'he dada, te la mantinc y te la mantindré mentre Déu me dongui vida y salut .. Escóltem.

MARIA

Calla!

HEREU

Jo...

MARIA

Et dic que callis!

HEREU

Però si es ella, dòna. Si es l'Agneta que'm busca. Què no ho has vist tu mateixa? La pobreta està tant gelosa de tu per que sab que jo soc per tu y no més que per tu, que tot el dia'm ve al darrera. Però jo per tu, te ho dic, ho mantic y ho mantindré.

MARIA

Prou!

HEREU, *esverat*

...Y lo que jo dic...

MARIA

Que dic que prou! Si es ella la malalta de cor, per què ets aqni? Per què t'hi atures a la seva porta?

HEREU

Ai, vàlgam santa Reparada! Però, que no ho sabs que hi serveixo l'aviram a ca'n Toful? Que no ho sabs que a casa ningú se'n cuida del negoci si no m'en cuido jo? Perxò soc a la porta, y perxò ella s'aprofitava... y'm volia fer un petò. *(Això se li ha escapat.)*

MARIA, *esclatant*

Un petó! A tu? Un petó? Cara de closca d'anou. *(Perseguintlo.)* Ara si que't trinxo. Bergant! Mal home! *(Pegantli.)* Té! Té! Y té!

(Hereu fuig desbocat.)

ESCENA III

MARIA *y* AGNETA

AGNETA
entra al sentir el desori

Què es això? Què passa? Anèu a un altra banda a moure brega.

MARIA

Qu'anem a un altra banda? Què t'has pensat, Agneta? Què potser t'has cregut que'l porto a lloguer aquell burdegàs?

AGNETA

Qui?

MARIA

Y fa la tonta! Com si no ho hagués vist. Com si no ho hagués confessat la mateixa víctima!

AGNETA

Què?

MARIA, *cridant*

Que ja en tinc prou! Que ja n'estic més que tipa de que m'el feu servir de boixet per jugarhi tot el dia. Qui diantre t'ha inflat que t'hagis arrivrt a engelosir tant follament?

AGNETA, *indignada*

Jo?

MARIA

Mosquit d'arcoba. Què potser te compares ab mi?

AGNETA,

perdent la paciencia

María! mira!...

MARIA

Potser si que'm faràs por, arna descolorida. Que no ho veus que't tornaries una esponja a les meves mans?

AGNETA

Vols acabarme la paciencia, Marieta!

MARIA

Si soc jo la que'm retinc, pubilla.

AGNETA

Ja se't veu; perxò se t'infla aquest nas de tòfona.

MARIA

Agneta! Mira que som dònes.

AGNETA

Y ab molta honra, per la que'n té.

MARIA, *avensant*

Que parles ab segones?

AGNETA

Filleta, si no t'agrada no'n compris.

MARIA, *cridant*

Mala llengua!

AGNETA

Cerca rahons!

ESCENA IV

Els mateixos y TOFUL
aquest entra al sentir els crits

TOFUL

Filla meva!

MARIA,
per pegar a Agneta. Tòful procura aguantarles

Papellona descolorida!

AGNETA

Envejosa!

MARIA

Bolba esgarriada!

TOFUL,
no sabent com ferho

Que dic que prou!

MARIA

Haig d'arrencarte les trenes.

AGNETA

Llengua! Proveu! Vina!

(En mitj d'aquest enrenou han entrat pel fons Valeri. Macabrú y Comí s'han tret les espases y avensen resoltament pera imposar pau.)

ESCENA V

Els mateixos VALERI, COMÍ *y* MACABRÚ

VALERI, *èpic*

Abaix les armes!

(Tòful y les dònes resten consternats.)

TOFUL, *apart*

Soldats del rei!

MARIA, *apart*

Un capità!

(Fan una reverencia que no s'acaba.)

VALERI

A hont s'es vist!

COMÍ, *apart a Valeri*

Valeri, no t'emboliquis.

VRLERI, *apart a Comí*

No ho veus que son dònes? *(A tots, enfàtic.)*
A hont som vinguts, companys?
Per quines terres la disort ens porta?
Quin país deu sé aquest, hont no's respecten
els víncols sacrossants de la familia?
Quina fellona gent deu ser aquesta?
que no sent el calliu de la llar santa?
Ja ho veieu; corpreneüvos!
Germanes ab germanes van a pinyes.
(Gran estupefacció de Tòful Agneta y María.)

maría, *ingènua*

...Si no'n som de germanes!

comí, *apart a Valeri*

Ho veus, com t'ho he dit, ja l'has espifiada?

VALERI,
més sublim que mai

Qui no n'es de germà!
Que tal vegada, no ho som tots de germans?...
(*Humiliació en els altres*)

TOFUL, *sencill*

Si elles haguessin sapigut que vós venieu, no s'hauríen barallat... Això passa sovint... però no's fan mal.

VALERI

Jo us perdono y us mano que un bés de germanor
sagelli aquesta pau.

(*Agneta y María es besen sonorament Valeri entusiasmat al sentir els dos petons diu apart.*)

Els he sentit tots dos sobre mes galtes.

(*A Toful, després de mirar a les dugues dònes, que resten somrientes ab el cap baix.*)

Ara digueume? En quin poble'ns trovem? Ahont es l'hostal? Qui pot servirnos tot allò que cal a la nostra fatiga y a la nostra gana?

(*Moviment en tots, diàlec ràpit. Macabrú y Comí festegen les noies.*)

TOFUL,

Aquest poble es Monhermós... vila del rei; l'únic hostal es aquest, que 'n diuen la «cabra blanca», jo soc el séu hostaler. Per servidors teníu a tot el poble des d'ara. Tots vos esperàvem tremolosos.

VALERI

Tremolosos? Per què?

TOFUL

Però, que no ho sabèu que l'envejós ronda per aquestes serres assetjantnos tot el día, fentnos malbé sembrats y remades?

VALERI

Quí!

TOFUL

La gent del duc.

VALERI

Quí és el duc?

TOFUL, *estupefacte*

Còm!!

VALERI,
comprenent el bunyol

Quí és el duc, davant del rei y de nosaltres?

TOFUL

Oh si! Es ben cert. *(Pels del duc.)* Gent malànima! Son rassa de traidors... lladres de mena!

(Ràpit y atrafegat.)

Mes, prompte, cuita, noia, obra el rebost... encén foc... despenja fruita... *(Fent una reverencia.)* Tot serà pobre a casa meva per vós, però de tota bona voluntat.

(Surt cap a l'hostal.)

AGNETA,
a Valeri, fent una reverencia

Vos agrada la perdiu?

VALERI, *prendat*

Com lo que més, m'agrada,
servida per les mans d'aital serventa.

AGNETA,
fent un altra reverencia, avergonyida

Mercès!

(Surt corrent cap a l'hostal.)

MARIA,
a Valeri després d'una reverencia, acostanshi

Jo sols puc oferirvos butifarres.

VALERI, *saludant*

Del vostre oferiment
en restaré agrait eternament.
(Surt María corrent pel foro. Valeri resta pensatiu.)

ESCENA VI

VALERI MACABRÚ *y* COMÍ

MACABRÚ,
a mitja veu, contentíssim

Ja som a casa!

VALERI, *apart, pensatiu*

Els del duc!...

COMÍ,
acostantse a Valeri, al vèurel pensatiu

Què tens, Valeri?.., què't passa?

VALERI,
esvaint la preocupació

A viure!...
ja tenim teca, beguda,
casa, llit, seient y taula;
dònes hermoses que'ns miren
ab cara d'enamorades,
serenitat, poca solta,
bon dalit y bona gana.
Per conquerir la ventura
tot ho tenim, rès ens manca.
D'orugues descolorides
obrim al sol nostres ales.
Puig que ja som papellones
volem avui ben enlaire!
Siguem alegres y astuts,
que, ab enginy y bona cara,
vencent a la gent que'ns volta
s'obté del mon el reialme.
No pensèu en trenca colls.
Llensèu l'angoixa de l'ànima.
Fieu en ma gosadía
y seguiu les meves passes.
Si se'ns enbullès la troca,
jo hi soc, per desenbullarla. *(Altiu)*
Jo soc vostra providencia
y d'àngel de vostra guarda;
el méu ingeni vos porta
dessota la seva capa.

COMÍ

Vols dir, Valeri, que no tenim perill?...

VALERI

Li passarem pel damunt
ab un ampla camallada.

MACABRÚ

Vols dir que no rebrem?

VALERI

Ens hi tornarem.

COMÍ

De tu'm refío.

VALERI

A la taula! *(Van a seure.)*

COMÍ,
perdent el mon de vista

Ai, nois! Jo no sé què tinc.

VALERI

Què't passa?

MACABRÚ

Respira fort.

COMÍ, *ingenuo*

Me sembla que m'ha reprès aquesta flaire d'estofat.

VALERI

El vi't retornarà.

MACABRÚ,
picant a la taula

Que portin vi!
(Entra María pel fons ab unes quantes butifarres.)

ESCENA VII

Els mateixos, MARIA *y desprès* AGNETA

MARIA

Si us fos igual... jo us porto quatre butifarres negretes. *(Macabrú li pren les butifarres; Maria fa reverencia a Valeri y mostrantli una que se'n ha quedat.)* Es lo que jo tinc. A casa matem. *(Oferintli.)* Aquesta jo mateixa l'he omplerta y l'he lligada.
(Comí y Macabrú comensen a menjar afamats. Surt Agneta ab meniars y begudes y'ls serveix.)

VALERI,
a Maria, saludantla

Feta de vostres mans arrodonides,
serà, per mi, de dolsa confitura.
Sou una maravella incomparable
de fresca y palpitanta carnadura!
Voldria per rendirlí reverencia
coneixer vostre pare y vostre mare
y adhuc a tota l'altre descendencía.
Teniu la cara d'àguila capdal
y el cos com torra forta
d'un gran castell feudal.
Com no hi ha antecedents en ma memòria,
l'artista que us va fer, per lo genial,
ha de passà a la historia.

MARIA *avergonyida*

Sou galàn y poeta, senyor. El cor m'ha fet un salt.

VALERI

Que'l cor teniu enjogassat y alegre
mos ulls ho endevinaren desseguida
pel tràngul pahorós qu'oneja dintre
d'aquesta gran pitrera
que se us posa al davant desvergonyida.

(Reverencies.)

AGNETA,
mostrant a Valeri un petit plat de vianda

Aquesta perdiu porta aromes de ginebrons y romanins.

VALERI,
giranse, sorprès, vers Agneta

Mes... còm el romaní posarse gosa
al costat de la rosa?
Compendre no ha sabut
que el mon veuría
que dú tota la flaira enmatllevada
de la rosa que porta en companyía?
Ah! deixèumel per mi aquest miserable;
jo venjaré ab les dents sa gosadía!

(Una llarga mirada d'amor. María fa una ganyota gelosa. Valeri segueix molt tendre y enamorat.)

Sóu un grapat d'argent.
Gemada clavellina.
Daurada papellona.
Mirada esmeragdina
que l'ànima acarona.
Sóu tot un cel brillant.
La lluna esfuminada.
La flama tremolosa
qu'ensén ab sa mirada
la vida concirosa.
Sóu de l'Omnipotent.

joguina preferida;
en vós teniu deesa
de tot el mon junyida
la màgica bellesa.
Sóu com el mar gegant,
en una nit serena,
sento sota el cel blau
la veu de la sirena
que vers el fons m'atrau.

AGNETA

M'heu fet avergonyir

VALERI

La dolsa humilitat de vostra cor
l'havía endevinada,
sobre aquestes llarguíssimes pestanyes,
qu'us ombregen els ulls, com pluja d'or.

(Resten mirantse enamorats.)

COMÍ,
ab la boca plena

Y tu què fas, Valeri? Que no menges?

MACABRÚ

Mira que'n fem via.

VALERI,
enamorat d'Agneta

Qui pensa ab el ventrell,
quan l'ànima s'ubriaga d'alegría?

AGNETA

Per què no?

VALERI

Si vós volèu... *(Van cap a la taula.)*

AGNETA, *servintlo*

Jo us vull servir.

MARIA, *també servintlo*

Teniu; això es molt més gustós que la perdiu.

(Entra Toful atrafegat.)

ESCENA VIII

Els mateixos y TÒFUL

TOFUL, *ab ilusió*

Que us fassi bon profit, Senyors. Tinc un vi del recó dintre una bota vella, que hi canten els àngels; si voleu baixar al celler, en podreu veure a grat méu, com si fos a casa vostra.

MACABRÚ, *entusiasmat*

Sols això mancava!

COMÍ

Es pansa?

TOFUL

Es malvasía, d'aquella qu'asserena.

MACABRÚ,

Visca! Anemhi! Que hi vens tu, Comí?

COMÍ

Si, però m'emporto la vianda. *(Recull vianda de la taula y diu a Valeri que menja servit per les dònes.)* Y tu, Valeri?

VALERI, *per les dònes*

A mi deixèume, companys,
que un núvol de foc se m'emenporta
com el prefeta Elies.

COMÍ, *a Valeri*

Si es de foc .. Veies de no cremarte.

(Valeri fa que no tinga por.)

TOFUL., *a Macabrú*

Parèu compte en l'escala, per qu'es corcada del temps. Veníu; seguime.

(Surten cap al portal Tòful, Comí y Macabrú.)

ESCENA IX

VALERI, AGNETA *y* MARIA

(Menjant ell y servintlo elles.)

AGNETA

Aquesta costelleta es tendra com l'aigua.

MARIA

Això es menjar d'àngels.

AGNETA

Un bossí.

MARIA

Y de la meva?

VALERI

També un bossi, per no desconsolarvos.

AGNETA
alsant el gerro del vi

Que no es encara hora de bèure?

VALERI, *parant el vas*

Si; aboquèu aquesta dolcissima sanc de rahim y fèuz me, ab ella, la caritat del vostre somriure. *(Agneta l-posa vi.)* Tastèulo vós primer, donèuli l'alè, fèu que la flor dels vostres llavis, hi vessi el séu perfum, y ell fructificarà dintre la meva ànima en fruits de poesía.

AGNETA
pren el vas y *tasta el vi*

Teniu. *(Li torna el vas.)*

MARIA, *gelosa*

Mal'haja!

(Valeri beu)

MARIA, *servintlo*

La carn magra vos treurà el regust.

VALERI

Ja prou; mercès.

MARIA

Rès més?

VALERI

Rès més. *(Desilusió en elles)* Ja ho veièu. Estic satisfet; ja no tinc gana.

AGNETA

A fè que heu près ben poca cosa!

VALERI, *a Agneta*

Mes la vostra hermosura...

(A María.)

Y la vostra arrogancia...

(A Agneta.)

Y la vostra dolcesa...

(A María.)

Y la vostra galanía...
m'han fet profit per lo que no prenía.

(A Agneta.)

Sou la misericordia.

(A María.)

Sou la transfiguració.

(A Agneta.)

Sou el día!

(Les dugues resten avergonyides.)

AGNETA

Devèu venir molt cansats?

VALERI

Oh, si! La nostra vida es una vida molt cansada.

MARIA

Però alegre.

VALERI

Això si, sempre ab molta alegría.

MARIA

Jo no sé lo que daría per poguer veure una batalla.

AGNETA

Ai, quina por!

MARIA

Vós si que'n devèu haver vist forses de batalles.

VALERI,
no sabent que dir

Moltes.

MARIA

Quantes?

VALERI

Potser tantes com cabells tinc al cap.

MARIA
fentse l'entesa

Tu diràs, dòna; per arrivar a capità.

AGNETA

De què va venir que us fessin capità?

MARIA, *ab vivesa*

Això, això; vinga. Contèune alguna de les vostres aventures.

VALERI, *esverat*

Les meves aventures?

AGNETA

Si, si; d'allò que sembla una rondalla.

VALERI,
no sabent com sortirsen

Una meva historia de soldat?

MARIA

Això; una historia de guerra.

VALERI, *inspirantse*

Ja que aixís ho volèu... sía. *(S'assèu a la taula y elles al vol.)* Aqui ahont me veiéu, jo soc soldat de tota la vida. Una vegada... *(Mira Agneta que li fita els ulls com un infant. Llarga pausa.)*

AGNETA

Per què callèu?

VALERI, *a Agneta*

Per que mirantme aixís em desvièu
el fil de la retòrica oració...

AGNETA

Doncs no'm mirèu

VALERI, *mirant el buit*

Molt lluny d'aquets indrets, una vegada...

morts de fam y de set, resecs per dintre
y atuit tot el cos per la gelada,
boscos enllà, perduts y sense guía,
a la mercè del aire fèiem vía.
Després de llarc camí, retuts y lassos,
dessota un alsinar de branca baixa,
mitj a raser del vent y de la pluja,
caiguérem ageguts, perduda l'esma.

(Mirant a l'Agneta)

Dormírem, jo no sé lo que dormírem;
sols sé que vaig somniar. Somni lluminic!
Al fons de l'ampla vall, perduda en l'ombra,
d'un capvespre empedrat d'estels de plata,
voltada de verdor, sota la volta
brunyida, d'un cel blau, tot blau, blavíssim.
d'una casa petita y tota blanca
filagarsa de fum amunt s'enfila
y tot pujant la marinada hi juga.
Dessota el fumarall hi ha una finestra...

(Sempre mirant fit a Agneta.)

y en ella, mòvil, el perfil d'un ombra,
Es l'ombra d'una dòna quasi nena
que 's pentina les trenes vanitosa.

MARÍA,
gelosa d'Agneta perque ell la mira

Tot això que contèu no es pas de guerra.

VALERI,
sorprès mira a María y segueix ab cara ferèstega

De matinada, ressonen els clarins,
redoblen els tabals y el mon desperta...
El trò d'una bombarda en llunyanía.
A l'arma!—ens diu,—que l'enemic s'acosta!
S'aixequen els reials y ab cor alegre
nos hi llensem damunt, fentne destrossa.

Jo, que vaig al davant, tants ne faig caure,
que sota els peus, me fan els morts, catifa,
que, més qu'una catifa, es montanyola...
Ab prou fatic m'en pujo sobre d'ella,
per parlar a les colles que'm segueixen...
Quan de bala, perduda y malehida...
al cor, inesperat, càic de l' altura.

AGNETA, *esglaiada*

Oh, pobre!

MARÍA *ab gran interès*

Y què?...

VALERI

Y'm prengueren per mort...

AGNETA

Oh!

MARÍA

Seguiu!..

VALERI

Al obri'ls ulls...
retornats els sentits y retornada
dintra la sanc la vida, sols recordo...
que, lluny d'aquets indrets, altra vegada,
morts de fam y de set, ressecs per dintre
y atuit tots el cos per la gelada,
boscos enllà, perduts y sense guía,
a la mercè del aire fèiem vía.

(Silenci.)

MARÍA

Mes còm pot ser això?

AGNETA

Al trobarvos ferit, no us van portar a casa?

VALERI

A quina casa?

AGNETA

A la vostra; a casa els vostres pares.

(Silenci tràgic de Valeri.)

Que no'n teniu potser de pares?

VALERI, *tristament*

No.

MARÍA

Els soldats no'n tenen de familia.

AGNETA

Ni germanes tampoc?

VALERI, *trist*

Tampoc germanes.

AGNETA, *tota amorosa*

Oh, pobre!

VALERI

Ni sé què deuen ser.

MARÍA

Què hi farem!

VALERI,
veient a l'Agneta capficada, entusiasmat

Y quasi plora!...

(Li pren les mans y les estreny sobre'l seu pit, María fa una ganyota de gelosía.)

Io sols tinc lo que ensopego pels camins,
y ara...

(Se sent remor de timbals, lluny. Gran sorpresa de tots. Silenci eloqüent. Altres timbals. Espectació terrible.)

AGNETA

Timbals?

MARÍA

Timbals?

(Una bombarda.)

VALERI

Y una bombarda!

AGNETA

Ai, Reina Santíssima! Què vol dir, senyor, que sentim bombardes?

VALERI

extraordinariament esverat

Vol dir... que'n tiren.

MARIA,

va al fons, mira a tort y a dret, torna y, mitj abrassantlo, diu:

Vós ens defensarèu!

(Valeri queda mut; segueix el redoble acostantse.)

ESCENA X

*Els mateixos y l'*HEREU

(*Entra desesperat y al vèure el quadro que formen els altres cau de cul a terra.*)

HEREU

Oh!

MARIA, *ràpida*

Què passa, Hereu?

HEREU, *amagantse*

Com... que... si... (*Ab un crit, alsantse.*) Que venen! Que son aqui! Que'ns cauhen a sobre els del Duc!

TOTS

Oh!

HEREU

Jo m'amago. (*Surt corrent, per l'hostal.*)

ESCENA XI

Els mateixos menys HEREU, *desprès* TÒFUL, COMÍ, BATLLE *y* ERMITÀ *y poble, què van entrant quan s'indica*

(*Segueixen els tabals cada vegada mes aprop.*)

AGNETA

Estem perduts!

MARIA

Ara ve la gent. El Batlle y l'Ermità corren cap aqui.

(Pel fons passen corrents alguns homes del poble armats.)

TOFUL,
entrant, seguit de Comí

Senyor. Avensen torrent amunt!

(Tothom corre amunt y avall sense saber què fer.)

COMÍ,
quasi no tenintse dret per l'esglai

Valeri; fugim, perque sinó com si ja no hi fòssim.

VALERI,
que durant tot aquest entrenou ha estat inmòvil, dret, arrogant mirant al cel com iluminat de por y coratge

Ahont es en Macabrú?

COMÍ

Al celler, borratxo com una sopa.

VALERI

Malviatge!

BATLLE,
entrant precipitat seguit de l'Ermità y poble, tots armats

Senyor Capità del Rei! Manèu al poble!

ERMITÀ, *misticament èpic*

El Déu de la victoria, arbori vostra espasa, com la del Arcàngel.

BATLLE

Capità; el poble us espera!

(Valeri no sab si hi és o no hi es. Una descarga esferehidora.)

AGNETA
ab un crit de l'ànima, tiràntseli al coll

Oh! Déu méu! Salvèu la seva vida!

VALERI,
al sentir aquest esclat d'Agneta, transportat d'amor, diu:

La meva vida?
Y prega per mi a Déu?
Què'm fa ja, doncs, la vida?

(Se desfà d'Agneta, besantli les mans; se treu l'espasa y alsant els brassos, diu al poble, ab veu de trò.)

Poble; a morir!
Per ta patria, qu'es gran;
per ta gloria més bella;
per ta historia brillant;
per l'amor... y per ella!

(Agneta cau en brassos de Comí, esvahida. Retruny una formidable descarga. Timbals y clarins. Surten tots, seguint a Valeri, entre crits y gatzara.

UN DEL POBLE

Visca Mont-hermós!

TOT EL POBLE

Visca!

COMÍ,
sostenint a Agneta y mirant al cel.

Senyor; donéuli la victoria!

(Teló ràpit.)

FI DEL PRIMER ACTE

ACTE SEGÓN

DECORACIÓ:

Interior del hostal de «La Cabra blanca», cap al tart del mateix dia. La porta d'entrada; portes a dreta y esquerra, una finestra, la trapa del celler, un munt de sacs plens, una calaixera ab una arqueta de joies damunt; taules, bancs, etc.

ESCENA PRIMERA

AGNETA, COMÍ, MARIA *y* HEREU *que no parla*

(Comí prop de la finestra està consolant a l'Agneta que plora. María, part de fora apareeix y desapareix, anant y venint com si seguís els incidents del combat; bombardes de tant en tant. L'Hereu amagat darrera el munt de sacs.)

COMÍ

Vaja, no ploris més, que'm fas sofrir. Treute les mans dels ulls, que te'ls arrencaràs y serà una llàstima.

AGNETA, *desesperada*

Y si ell morís? Y si potser ja es mort?

COMÍ,

Prou! No't vull sentir més. No se perque t'enfiles de aquesta manera. *(Visiblement preocupat.)* Déu nos en guart!

AGNETA,
tranquilisantse ella mateixa

No, no, no pot ser; tornarà, si que tornarà!

COMÍ, *conmòs*

Oh, admirable criatura! Y que'n sabs d'estimar!

MARIA, *per la finestra*

Ara els nostres s'arrepleguen a les vores del torrent y fan munts de pedres per engegalshi al damunt. *(Pausa.)*

AGNETA

Munts de pedres!

COMÍ

Ah! En Valeri es destre, molt destre; ell se sortirà de tot y tot anirà per bé.

AGNETA, *alsantse*

Vull anarhi.

COMÍ

Què dius ara?

AGNETA, *resolta*

M'en vaig ab ell, allà hont ell sia.

COMÍ

Agneta, no sies criatura.

AGNETA

Vull morir, si cal, al séu costat.

COMÍ, *posantse davant de la porta*

Doncs no sortiràs, si no'm tombes abans a mi per terra.

AGNETA, *recriminantlo*

Y tu ets el séu company? Tu ets soldat? Y no se te encenen les sangs, pera anar a ajudarlo?

COMÍ

Ai, mare de Déu!

AGNETA

Fins aqui arriva la teva flema? Axís entens la valentía? Covart!

COMÍ

Jo covart? Covart en Comí? Si; tant covart com vulguis. *(Duptant.)* Anemhi! Corremhi. *(Una bombarda.)* Però escòltem abans.

AGNETA

Duptaràs?

COMÍ, *esporuguit*

Y si ell mort y moro jo, qui quedarà per aconsolarte? Y si morts tu y jo, qui quedarà per plorarlo? Y si no mort ningú, què n'haurem tret? Y si morim tots, què? Serà la fi del mon?

AGNETA,
resolta anant cap a la porta

Deixèume!

COMÍ, *retenintla*

Mai! La valentía no ha de cegarnos. Ell m'ha deixat per guardarte y et guardo y et guardaré, per que primer es la obligació que la devoció.

AGNETA, *desconsolada*

Oh, desgraciada de mi!

COMÍ

Jo me n'hi aniría, y per tu'm quedo.*(Acostantshi.)*Que no ho veus que no es cosa de dònes això de la guerra?

Plorem tant com vulguis, però no'ns exposem. *(Timbals lluny.)*

AGNETA

Ah! Escolta! *(Pausa.)*

COMÍ

Altre cop els timbals! *(Pausa.)*

MARIA, *desde la finestra*

La gent! La gent! Ara! Ara!

(Comí y Agneta corren a la finestra.)

COMÍ,

Què hi ha?

MARÍA

Que arriben més soldats del Rei! *(Remor de gent pel carrer.)* Som salvats; ara tomben per la torrentera. La caballería al galop corre a ajudar als nostres! Som salvats! *(Pausa.)* Dònes! Dònes!

AGNETA

Oh! Gracies, Déu méu!

COMÍ

esveradíssim, ab les mans al cap y per ell

Ai, mare meva! Venen els soldats del Rei! Els soldats vetitables! Ara si que l'hem feta bona.

AGNETA

Què teniu?

COMÍ, *per amagarse*

Fugim, Agneta!

AGNETA

Ara sóu vós? A fè que no us entenc.

COMÍ

Ja ho sé que no m'entens, ni'm pots entendre.

AGNETA

Però, què us passa?

COMÍ

Que ara si qu'estem ben perduts.

AGNETA

Quí?

COMÍ

Tots. Jo, ell, tu, no te ho puc dir; amaguemnos.

(Agneta no sobent què li passa va cap a la cuina.)

(Apart.) Venen els veritables! Y nosaltres portem els seus vestits. Ja'm veig a la forca. *(Surt per la cuina.)*

ESCENA II

MACABRÚ, *borratxo y l'*HEREU

l'Herèu treu el cap per darrera els sacs y's torna a arronsar quan apareix

MACACRÚ

sortint per la trapa del celler, ebri com una sopa y parlant ab una bota que du a la ma

No t'espantis, amiga. A cada hu li arrivarà la seva hora.. y nosaltres la de fugir... *(Va cap a la porta.)* Tancat! En han tancat. Molt bé... A cada hu li arri-

varà la seva hora. Com que soc soldat, et deslliuraré... T'ho juro... *(Arcabusseig y crits)* Ells, vinga tirar y nosaltres... Vinga fernos petons... Té... somhi *(Bèu llarc. Satisfet)* Ah! Ja, ja. Tu no t'espantis; soc soldat.. Soldat del Rei; perxò porto espasa... Y ab l'espasa... Mano... *(Fent giragonses va a topar ab la calaixera.)* Quí ets tu? Quí ets tu? D'hont vens? Y a tu que se t'en...dona... doncs jo't dic que no... y a mi ningú'm torsa... Aquesta dòna... *(Per la bota.)* Es una princesa. Jo... l'he robada... d'un castell molt gran... Perxò... es meva y tota meva... y no teva... Y de teves a meves... lo que vulguis... Per llenga! *(Es treu l'espasa y dona un cop poca solta a la caleixera, fent caure l'arqueta en que hi han les joies.) (Fixantse ab lo qu'ha caigut y tocantlo ab l'espasa).* La bossa! Lí ha caigut la bossa! *(Lo cull y al veure les joies se les amaga al pit hinstintivament.)* Hum!...Or!... Or!... *(Desde aquest moment com si estés un xic mès asserenat, sent mès recel de tot. Remor de guerra y crits)* Ells vinga cridar. Y per qué criden? Per que volen ..perque en tenen ganes... Però, ara, prou! .. *(Cridant)* Que prou he dit!

UN DEL POBLE, *encara lluny*

Visca nostre capità!

TOTS

Visca!

(Macabrú s'esvera y obre'ls ulls estúpits ab gran parament).

UN ALTRA VEU, *mès aprop*

Visca el capità Valeri!

TOTS

Visca!

MACABRÚ,
com despertant d'un somni terriblement esporuguit

Valeri? *(Anant resolt cap a la cambra d'*AGNETA *tremo-*

lós y entre dents.) En Valeri!... Valeri!. . Valeri!... (*Surt.*)

UNA VEU FORA
(*Entre un gran burgit de gent que s'acosta*)

Visca el capità Valeri!

TOTS

Visca!!

(*Remor de gent qu'arriva.*)

ESCENA III

COMÍ, AGNETA *l'*HEREU *darrera els sacs, després* VALERI, BATLLE, ERMITÁ, TÓFUL *y el poble.*

AGNETA

Heu sentit?... Es ell!... Es ell!... *(Va corrent cap a la porta.* COMÍ *la segueix ab recel.* AGNETA *obra la porta y apareix* VALERI *mitj defallit ab una ferida al front, entre'ls brassos del* BATLLE *y* TOFUL, *darrera l'*HERMITÀ *y el poble. Al vèurel.)* Oh! *(S'hi llensa al coll.)*

COMÍ

Ferit!

AGNETA

Valeri méu!

TOFUL

Porteu un seient. *(Alguns del poble treuen un sillò de buqueta y'l posen al mitj de l'escena. Mentres van entran:)* A poc a poc.

BATLLE

Ja se sent més fort. *(L'asseuen al sílló)*.

*(*VALERI *resta ab els ulls closos, defallit. Al seu vol* TÒFUL, COMÍ *y* AGNETA *rentantli la ferida.* BATLLE *y l'* ERMITÀ *retenint al poble pera que no s' aboqui sobre* VALERI.)

BATLLE, *seremoniosament*

Poble!... Ell t'ha salvat. Ell es el nostre salvador... El seu coratje ha sigut el nostre coratje. Y els lladres fugen y el Rei ens ho agraeix. Visca el Rei! (*Ningú respón.*) Visca nostre Rei! (*Ningú respón.*) Visquem molts anys tots nosaltres per defensar al poble!...

ERMITÀ

Mercès sien dades eternament al Déu de les victories.

BATLLE

Poble! .. Ara deixeulo tranquil, y que es refassi. Ja tornarem. Anem a fer reverencia a les tropes del Rei que, com quasi sempre, han arrivat avui un xic tardanes Avui l'estol del Rei s'hostatjarà en el poble; qui tingui llit que'l dongui, qui tinga taula que la pari, qui tingui ví que'l vessi pels lleals del Rei. Nostre senyor, que Deu guardi,no'ns han pas de pendre per pobres; això fora una vergonya pel poble. Visca el Rei!

UNA VEU

Visca el capità Valeri!

TOTS

Visca! *(Entre remors y a les indicacions del Batlle, surt el poble.)*

BATLLE, *a Tòful*

Jo cuidaré de que'l coronel que arriva li pugi la paga, per aquest acte d'heroisme. *(Surt.)*

ESCENA IV

Els mateixos, menys el Poble y el BATLLE.

TOFUL, *per Valeri*

Ara's retorna; donèuli vi.

(Comí corre a cercarne.)

ERMITÀ

Es un hèroe.

TOFUL

Sempre ha anat al davant, la seva espasa com un llamp brandaba sobre'l seu cap, destra y segura. La seva sang ha salvat al poble.

COMÍ

(Que porta el vi, donantlo a Agneta.)

Té, dònali tu, que li farà més profit.

AGNETA

(Oferintle el vi.)

Bebèu, senyor!...

(Valeri no diu rès.)

(Ab angunia.) No'm sent.

COMÍ, *acostantsi*

Valeri!.. Que no'm sents?

AGNETA

Bevèu, senyor, que us farà bé.

VALERI, *obrint els ulls y tornant del altre mon*,

Qui parla? Ahont soc?..

AGNETA, *contenta*

Aquí, entre nosaltres.

VALERI, *esverat*

Y els soldats del Rei?

COMÍ

No hi son; tranqüilisat

VALERI, *respirant fort*

Ah!...

AGNETA

Bebèu!

VALERI,

(Beu. A Agneta, amorós.)

Oh! Vida!...

(Prenentli les mans.)

Deixeu les vostres mans, dintre les meves
com un grapat de flors tot just cullides
y ab sa frescor se'm calmarà l'ardencia
d'eixa febre, en que'l cos se dessfallía.

(*Com iluminat.*)

Veig un camp d' or, hont hi floreix ventura;
veig un sol d'or que'n l'horitzó me mira;
d'estels d'amor y gloria, una estelada
com una pluja d'or, se'm vessa dintre.

(*Silenci magnífic.*)

AGNETA,
també transfigurada

Oh, llum!... Oh, geni!... Per aquesta vostra sanc que heu dat al poble, jo us faig present de la meva puresa. Vull ser la vostra esposa. Vostra ferida la guariràn mos llavis Soc teva, Valeri! (*S'abrassen.*)

TOFUL,
estupefacte com tots els altres

Què dius, filla meva? Que somníes? Que no ho veus que no ets ningú per ell? Que no ho veus que d'allà ahont es ell ni'ns pot veure a nosaltres, miserables hostalers sense nom y sense gloria?

VALERI,
alsantse cerimoniós y ab aplom

No!. També'ns apar més gran el mar que'l sol que s' hi reflecta a dintre, y es cert que'l sol es molt més gran que tots els mars de la terra. No sempre es la veritat lo que'ls nostres ulls veuen. Ella es humil hostalera y jo soc capità, es cert; però també es cert que l'Iglesia no posa cap impediment en que es casi un capità ab una hostalera. Si... la vull per esposa. Y fins restaré entre vosaltres deixant la meva noble llar tan llunyana. Y fins viuré entre aquestes parets rònegues. pero amigues Y els méus fills seràn els vostres nets y jo... el vostre gendre.

TOFUL,
foll de sorpresa y alegría

Però... es cert lo que dièu, senyor?... Us hi voleu casar?... Serèu hostaler?

VALERI

Os faré capità.

TÓFUL, *abrassantlo*

Gracies!

COMÍ

Jo ploro d'alegría.

VALERI, *per Comí*

Aquest vell, mon lleal... escuder... que també es un valent, morirà en la nostra companyía.

COMÍ

Sempre al teu costat, Valeri!

ERMITÀ

Si voleu, avui mateix pot ser la festa.

VALERI

Les coses dites y fetes, com més aviat millor.

AGNETA, *saltant de joia*

Qu'estic contenta!

(*Tòful surt atrafegat no sabent lo que li passa*)

ERMITÀ

De seguida. Tot serà apunt dintre de poc, vos pararé l'altar ab roba nova: tot vessarà de flors y llum... Vaig a avisar a la cobla, y al campaner y al sagristà... y a contarho pel poble. (*Surt.*)

ESCENA V

Els mateixos menys l' ERMITÀ

AGNETA

Oh! Amor méu!

VALERI

Tu ets la meva ressurecció, el pà y el vi, el repòs y l'aire de la meva vida.

(COMÍ *se'ls mira enternit mentres se besen.*)

HEREU,

treient el cap per darrera els sacs, esverat per lo que mira

Ingrata!...

AGNETA, *sorpresa*

Què!

(L'Hereu se va redressant darrera els sacs y tots resten ab gran sorpresa.)

VALERI

Què es allò?

COMÍ

Un home.

AGNETA, *ab despreci*

Un covart!...

VALERI, *prenent l'espasa*

Un covart!...

(Agneta el dete).

HEREU,

ab un gran crit arronsantse al veure l'espasa

No!... *(Torant a aparèixer poc a poc.)* Jo no he fet

mal a ningú!... Soc un bon xicot jo... Y sinò que ho digui l'Agneta... Soc incapàs de matar un mosquit ..

VALERI

Doncs, surt y parla; què hi feies aqui?

HEREU, *sortint*

Quan ha vingut tot aquell terrabastall, m'he amagat ., y, mira, fins ara no n'he pogut sortir.

AGNETA

Y dintre de casa meva, gran tanoca?

HEREU

Ingrata!... Encara goses? Sí, a casa teva... Ja ho sabs per que es a casa teva. Deslleal! Tot per tu y no mes que per tu... y tu... per un altre. Encara que axís me trahieixes, sàpigas, Agneta, que sort n'has tingut de mi.

AGNETA

Jo?

VALERI

Què diu ara aquest?

HEREU, *a Valeri*

Si senyor, un servidor es l'hereu de cal Matamosques y 'm dihuen l'Hereu enganya... però no es veritat. Jo... li duia vuluntat a la Agneta, y ara, a última hora, m'havía decidit deixar totes les altres... per ella y no més que per ella...

VALERI

Molt bé.

(Agneta riu.)

HEREU

Doncs bé... si no haguès sigut jo, no us haurieu pogut casar.

VALERI

Què vols dir?

HEREU

No us haurieu pogut casar per que l'Agneta no hauría tingut joies.

AGNETA

Què?

HEREU

Per que suara poc abans de que us portessin defallit, li han rovat les joies y jo ho he vist desde darrera d'aquella torra. *(Pels sacs.)*

TOFUL, *entrant*

Què diu aquest?

HEREU,
signant triomfador el quarto de l'Agneta

Dic lo que dic y l'hereu no enganya. Entreu dintre d'aquella cambra...

AGNETA,
hi corre; espectació, torna a sortir esglaiada

Hi ha un home al llit!

(Corre a abrassarse ab en Valeri)

TOFUL,
corre a la cambra d'Agneta

Miserable!

(Surt portant a Macabrú arronsat.)

HEREU

Aquest es el lladre.

COMÍ

En Macabrú.

TOFUL, *a Valeri*

Un dels vostres, Capità?

(Consternació.)

MACABRÚ

Deixeume anar.

VALERI, *per ell*

Quin afront!

HEREU

Les porta amagades al pit.

MACABRÚ

Jo?... menteixes; no hi porto rès. Jo no tinc rès.

TOFUL,
escorcollantlo y trovantles

Ah, miserable!... Mirèuseles!... Bergant! Axís has agrait l'hostatje a casa meva? Ah, deixèulo pel méu compte, capità!

(Per ferlo mal be.)

VALERI, *retenintlo*

Aturèuvos, l'hostaler!...

COMÍ

Es un felló!

VALERI

Jo tinc per ell la clau d'aital justicia, que ha de pe-

sarli mès que la mateixa mort. Sortiu!... deixeume sol ab ell...

COMÍ,

Deixèulo.

(Agneta y Toful surten.)

ESCENA VI

VALERI, MACABRÚ *y* COMÍ

VALERI
terriblement a Macabrú

T'he alsat arràn de núvols
en ma capdal volada,
y tu, anyorant la terra,
dels cels deixante caure,
malmets en la caiguda
l'honor del méu plomatge.
Com qu'ets aucell de nit poruc y tèrbol,
els teus ulls enlluerna
la llum de la virtut qu'es ma llanterna
y el bell esclat d'aquesta nova aubada.
Ja que digne no et fas del méu destí,
jo't condemno desd'ara a fosca eterna.
Mai més aclariré lo teu camí.
Fuig lluny de mi,
tot sol fes via,
rodola, com fins ara,
divagant pels camins de nit y dia

MACABRÚ

Tu jurares que la sanc de cada hu. fora per l'altre si aixís li convingués.

VALERI

En tant que sía,
lo séu cor net de culpa y els séus actes
prehuat exemple de caballería.

MACABRÚ, *humillat*

M'en aniré; més no abans de partirnos lo que tu'm guanyes. Ja que tot t'ho has fet teu, pàguem la meva part y despedimnos.

VALERI

Què més te puc donar, felló, desprès de salvarte la vida?

MACABRÚ
contrariat y venjatiu

Doncs bé; m'en vaig. *(Se senten els timbals dels soldats del Rei.)* Mes, jo't juro que me la pagaràs! Sents? Se acosten els soldats del Rei; jo els aniré a descobrir qui ets tu y d'hont vens y la disfressa que portes. La llei, pesant sobre'l teu cap, serà la meva venjansa.

COMÍ,
interposantse entre Macabrú y la porta, amenassantlo ab una eina de trevall

No hu faràs, pel méu cap! *(Macabrú es detura.)*

VALERI, *cridant*

Comí! Déixali pas!

COMÍ

Mai! Que't perdría!

VALERI,
abaixant l'arma de Comí

Enrera! *(A Macabrú.)* Passa. *(Macabrú surt tambaleijant.)*

COMÍ

Estem perduts. Què has fet? Deixarlo anar sent tant miserable? Què farem ara, si venen els del Rei? Serem nosaltres els lladres per lo que portem a sobre, y tu potser empresonat per lo que has fet creure. Fugim, Valeri, fugim!

VALÉRI

Això mai; sería caure vensut, y davant dels ulls de ella també vensut cauría. Calla, que venen. Seguim nostra comedia y vinga lo que vinga.

(Entren Toful, Agneta y Hereu.)

ESCENA VII

VALERI, COMÍ, TOFUL, AGNETA *y* HEREU

TOFUL, *per Macabrú*

A hont es aquell?

VALERI

L'he deixat lliure.

TOFUL

Aquesta es vostra llei? Aquell home havía robat a casa meva.

VALERI

Si cal, jo'm donaré per ell a la justicia. Cubriré ab el méu afront l'afront del méu company.

COMÍ

Aquest home es el més bò de la terra.

AGNETA

Oh, pare, per salvarlo a n'ell! *(Abrassantse a Valeri.)* Que bé s'hi deu estar dintre d'un cor tant amplė!

HEREU

Mereixería ser rei.

ESCENA VIII

Els mateixos y l' ERMITÀ

ERMITÀ
entrant satisfet

Tot es a punt, ja els ciris cremen. Tot l'altar guarnit de farigoles y romanins. Ara venen els llauts y les tenores; les minyones y el minyons els esperen a la plassa per venir junt ab ells. Més què fèu, que vosaltres no enllestiu?

(Comí posa la capa y el barret a Valeri.)

MARÍA

Vaig a vestirme *(Corre a la seva cambra.)*

ESCENA IX

Els mateixos, menys AGNETA *y después* MARIA

ERMITÀ

Sobre tot pareu compte de no descuidarvos rès; el vel, l'anell... Per que un descuit nos faría ronsejar y els que hi perdrien foreu vosaltres mateixos; jo he ex-

perimentat que'ls que's casen sempre tenen pressa. Oh! un casament es una festa tota plena d'alegría; jo estaría beneint casaments tot el sant dia. *(Tots riuen.)*

ESCENA X

Els mateixos, mes Agneta *y després* Maria

HEREU
veient l'Agneta qu'entra vestida de nuvia

Mirèusela qu'es hermosa!

VALERI,
fent una gran reverencia

Com reina y sobirana, de tot el mon senyora,
per tots els sers que en l'univers magnific
neden, volen, caminen y floreixen,
mon cor enamorat, ara us adora.

MARIA,
entrant tota esverada

Els soldats del Rei pregunten per vós. *(Per Valeri)*
Y us venen cercant ab cara de prunes agres.

COMÍ

Tot s'ha acabat. Valeri; fugim d'una vegada.

VALERI

Espera.

No veus que si fugía
aqui l'ànima a trossos deixaría.
Sols per ella em sab greu, que'm crèu un altre

ESCENA XI

Els mateixos, CORONEL, CAPITÀ BOLA BLAVA, *el* BATLLE *y el poble*

CORONEL

Pas a la gent del Rei! *(A Valeri.)* Vós sou tal volta...

VALERI, *descobrintse*

Soc en Valeri,
pobre vianant, poeta y poca solta.

(Estupefacció en tots.)

CORONEL

Me cal saber de quina companyía sóu capità, car se os acusa d'usar contra de llei l'ensenya que portèu sobre'l pit. *(Per la banda.)*

VALERI, *molt cortès*

Amatent servidor de vostra senyoría
ja no fora,
si tot seguit de cor, no us responía
Tots som aqui presents y som cent dèu.
Per si també us calgués el recomptarlos,
rendint honor a vostra gerarquía,
un per un vaig depressa a presentarlos.

CORONEL

No us entec

VALERI

Per obrir pas, camina en devantera
la mà dreta qu'es forta y obra dret;
enjogassada sempre, la mà esquerra

per servei de l'audacia ve després.
Caminadors y ben colrats de terra
quatre fan ab les mans els méus dos peus;
un front de cara al cel de l'esperansa,
un pit ben ample a tota lluita overt
pel cor que hi bat de dintre ab alegría;
ab tots els que susdit compto y fan set.

(Signant a Comt.)

Amor d'un vell que fa reviure sempre,
y dugues mans de músic van després.
A reraguarda, paternal y recte
per la nostra defensa sempre atent,
amorós, delicat, dols y verídic
concell d'un home bò que val per cent.
Recómptils si ara vol vostra excelencia,
y si no m'erro en trovarà cent dèu. *(Pausa.)*
Aquesta es, mi senyor, ma companyía,
poc cara de mantindre, com veieu,
car fa molts anys que volta en peu de guerra
sense cap més soldada que'l pà sec,
mes sempre ab tant dalit y agosarada
que davant d'ella tot un mon, es rès.
D'ella 'm feu capità, un jorn de batalla,
d'un hèroe mort l'espasa y el barret;
ells han vensut en mi, per aquell noble
que'ls hi dona del cel, virtut y dret;
ells han vensut per mi servint al poble
per llei del poble o trepitjant la llei. *(Pausa.)*
Teniu, si ara volèu, la meva espasa
y caigui la justicía sobre méu

(Remor en el poble.)

AGNETA,

advocant per ell

La seva gosadía encara el fa més gran.

CORONEL,
prénentli l'espasa d'una revolada

Oferiré aquesta espasa a madona Justicia per que ella't condemni per usurpació d'estat militar.

TOTS

Oh! *(Gran sensació.)*

BATLLE

Senyor Coronel, aquest minyó ha salvat al poble.

CAPITÀ

Ha faltat a la llei.

BATLLE

La salvació del poble es la suprema llei.

HEREU

Molt ben dit!

(El Capità l'amenassa.)

UN DEL POBLE

Tu ets dels nostres, Valeri; tots et defensarem!

TOTS

Tots! Tots!

CAPITÀ

Callèu! *(Apart al Coronel.)* Senyor; pensèu que això s'embolica, pensèu que'l poble es capàs de fer per el séu hèroe y y contra nosaltres, tot lo qu'ha sabut fer ab ell y contra l'enemic...

CORONEL

Però, el sentit de l'article cinc mil cinc cents cinquanta cinc de la llei...

CAPITÀ

Senyor, però es que pot haberhi llei que s'oposi a la salvació del poble?

CORONEL, *duptant*

Cas nou, cas imprevist, cas insòlit. Cal resoldre ab serenitat, cal evocar la memoria dels bons jutjes, dels jutjes ilegals.

CAPITÀ

Això mateix, senyor.

CORONEL

Que Temis m'ilumini *(Pausa.)* Escoltèu la sentencia.

TOTS

Oh! *(Gran emoció; les dònes ploren.)*

CAPITÀ

Silenci he dit.

(Tots callen.)

HEREU

Qui'ns ho havía de dir, María!

CAPITÀ, *mès fort*

Qu'he dit que prou!

(Calla l'Hereu, les dònes ploren dolsament)

CAPITÀ

Que callin aquestes dònes!

(Se fa silenci)

CORONEL

Resultant: que en data del 13 de Maig, divendres de l'any 1660, un home inconegut, de sanc flamanta, anomenat Valeri, va apropiarse, junt ab dos dels seus, de uns vestits d'uniforme militar; *Resultant*: que per disposició de les circunstancies, o per ingènit ardiment el Valeri d'autos, al davant d'un poble menassat, ha vensut als enemics de la patria; *Considerant:* que la salut pública justifica aquets medis; *Considerant:* que la salvació d'un poble es anterior y superior a la seva llei; *Vistos:* la llei de les partides, codics y codicils, el dret justinià y els articles... que no recordem; *Oits:* els concells de la nostra propia conciencia, prudencia y benignitat. El senyor Batlle, el Capità Bola blava, els sentiments dels patricis, els cors de les dònes, ecsetera, ecsetera... *Fallem!*

(Gran sensació en tots. Les dònes arrenquen un plor.)

CAPITÀ

Prous gemecs, aquestes dones! *(Se fa silenci.)*

CORONEL, *proseguint*

Qu'es declara lliure de pena y costes al capità Valeri, militar benemèrit y hèroe de la patria.

TOTS

Visca el capità Valeri! Visca!

(Gran alegría; tots entren entusiasmats y volten els nuvis; els aixequen a pes de brassos. Coronel y Capità surten.)

VALERI, *sublim y cridant*

Poble que'm portes
a la memoria de ma victoria,
aprèn a viure y aimar,
qu'es gloria
de nostre viure.

(Gran gatsara, ressonen els tabals y les campanes.)

UN DEL POBLE

Visca l'amor!

TOTS

Visca!

UN DEL POBLE

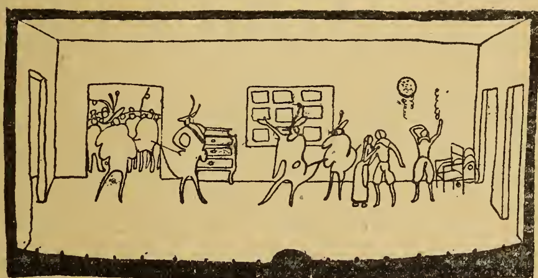
Visquen els nuvis!

TOTS

Visquen!

(Van sortint. Teló pausat.)

FI DE LA FARSA

NOTA

En la pàgina 23, al comensar, hi falta un vers. Llegeixis aixís:

Que'm donguin una dòna
y tip me trovaré mal que no mengi... etc.

Altres obres del mateix autor

JORDI HEICHLER.—Balada en quatre jornades

L'EX-MINISTRE.—Drama en tres actes.

L'ESBOGERRADA.—Comedia en quatre actes.

1'50 Pessetes